

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 1976/2024
29.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Иване Рађеновић, председника већа, Владиславе Милићевић и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ... , чији је пуномоћник Драган Васић, адвокат из ... , против туженог ЈКП „Београдски водовод и канализација“ са седиштем у Београду, чији је пуномоћник Свето Раковић, адвокат из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2304/23 од 22.02.2024. године, у седници већа одржаној 29.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2304/23 од 22.02.2024. године у првом ставу изреке и пресуда Првог основног суда у Београду П1 5535/21 од 28.12.2022. године од другог до седамнаестог става изреке, тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев (основни) којим је тужилац тражио да се утврди да су ништави уговори о обављању привремених и повремених послова, закључени између туженог и тужиоца и то: уговор бр. 37055 од 31.05.2018. године, уговор бр. 60388 од 30.08.2018. године, уговор бр. 90508 од 20.12.2018. године, уговор бр. 23104 од 18.04.2019. године, уговор бр. 51907 од 26.08.2019. године, уговор бр. 81863 од 23.12.2019. године, уговор бр. 20840 од 24.04.2020. године, уговор бр. 23944 од 22.05.2020. године, уговор бр. 30586 од 25.06.2020. године, уговор бр. 37126 од 21.07.2020. године, уговор бр. 45132 од 25.08.2020. године, уговор бр. 52716 од 25.09.2020. године, уговор бр. 60341 од 27.10.2020. године, уговор бр. 3940 од 27.01.2021. године, уговор бр. 39098 од 25.06.2021. године и да се утврди је тужилац засновао радни однос на неодређено време код туженог ради обављања послова „...“ почев од 04.06.2018. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да на име трошкова ревизијског поступка исплати туженом износ од 49.500,00 динара, у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиоца за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 5535/21 од 28.12.2022. године, ставом првим изреке, дозвољено је објективно преиначење тужбе из поднеска тужиоца од 31.10.2022. године. Ставовима од другог до седамнаестог изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, утврђена је ништавост уговора о обављању привремених и повремених

послова закључених између туженог и тужиоца у периоду од 31.05.2018. године до 25.06.2021. године и утврђено је да је тужилац засновао радни однос на неодређено време код туженог ради обављања послова „...“ почев од 04.06.2018. године, све ближе наведено у овим ставовима изреке. Ставом осамнаестим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу надокнади трошкове парничног поступка од 425.250,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2304/23 од 22.02.2024. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставовима од првог до седамнаестог изреке. Ставом другим изреке, укинута је решење о трошковима поступка садржано у ставу осамнаестом изреке првостепене пресуде и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужилац је у одговору (и допуни одговора) на ревизију предложио да се иста одбије као неоснована и тужени обавезе на накнаду трошкова поступка поводом тог правног лека.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон), па је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нису основани наводи ревидента да је у другостепеном поступку учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, јер другостепени суд није погрешно применио одредбе чланова 8, 199. и 200. тог закона.

Према утврђеном чињеничном стању, између тужиоца и туженог је у периоду од 31.05.2018. године до 25.06.2021. године сукцесивно закључено више уговора о привременим и повременим пословима. Тужилац је по основу тих уговора у континуитету радио код туженог од 04.06.2018. године до 30.11.2021. године на пословима „...“, који су систематизовани код туженог. Послови које је обављао у пуном радном времену били су идентични пословима које су обављали запослени код туженог на том радном месту. Тужени је током радног ангажовања тужиоца, на основу закључака надлежног тела Владе Републике Србије о сагласности за ново запошљавање одређеног броја лица, засновао радни однос са више лица која су, као и тужилац, били радно ангажовани по уговорима о привременим и повременим пословима. Радно ангажовање тужиоца престало је 30.11.2021. године, истеклом времена за које је био закључен последњи уговор о привременим и повременим пословима од 24.06.2021. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су усвојили основни тужбени захтев, налазећи да су послови које је тужилац обављао били трајни,

континуирани и систематизовани, тако да његово радно ангажовање не може бити рад ван радног ван радног односа, због чега су оспорени уговори о привременим и повременим пословима симуловани (привидни) уговори, у смислу члана 66. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) и прикривају дисимуловани уговор о раду који важи јер су за његову правну ваљаност испуњени сви услови. Како је тужилац у периоду од 04.06.2018. године до 30.11.2021. године код туженог непрекидно обављао послове ..., који послови код туженог нису повремени нити прввременни, што потврђује рад тужиоца на овим пословима дуже од 120 дана, што је противно правилима из одредбе члана 197. Закона о раду, из тих разлога је, по становишту нижестепених судова, тужилац засновао радни однос на неодређено време од 04.06.2018. године. Ово правно становиште засновано је на одредби члана 32. став 2. Закона о раду, а тако заснован радни однос могао је престати само у случајевима утврђеним у Закону, због чега је основан и тужбени захтев за утврђење да је тужиоцу незаконито престао радни однос 30.11.2021. године. Додатна аргументација нижестепених судова је да одредбе Закона о буџетском систему, којима је прописана забрана корисницима буџетских средстава да заснују радни однос са новим лицима ради попуњавања слободних радних места, не утичу на одлуку у овом спору, јер наведеним законом није забрањено запошљавање, већ је регулисан поступак прибављања сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава и истим није предвиђена ништавост уговора као последица повреде наведене забране, закључивши да је тужени злоупотребио право, тј. институт привремених и повремених послова јер је добио сагласност за запошљавање, те је могао да тужиоца запосли на неодређено време, с обзиром да су 04.06.2018. године били испуњени услови за закључење уговора о раду на неодређено време јер му је више пута давана сагласност за ново запошљавање и додатно радно ангажовање, а није спорна чињеница да је са другим лицима, такође радно ангажованим по уговорима о привременим и повременим пословима, засновао радни однос.

По оцени Врховног суда, основани су наводи ревидента да су нижестепени судови у овом спору погрешно применили материјално право.

Одредбом члана 32. став 1. Закона о раду прописано је да се уговор о раду закључује пре ступања запосленог на рад, у писаном облику, ставом 2. истог члана, ако послодавац са запосленим не закључи Уговор о раду у складу са ставом 1. тог члана, сматра се да је запослени засновао радни однос на неодређено време даном ступања на рад.

Тужени је јавно предузеће, које по члану 2. став 1. тачка 5. Закона о буџетском систему („Службени гласник Републике Србије“, број 54/09 са каснијим изменама и допунама), спада у кориснике јавних средстава, због чега се у односу на њега примењују и одредбе тог закона. Законом о изменама и допунама тог закона („Службени гласник Републике Србије“, број 108/13) у члану 27е. додат је став 34. којим је прописано да корисници јавних средстава не могу заснивати радни однос са новим лицима ради попуњавања слободних, односно упражњених радних места до 31.12.2015. године, изузев уз сагласност тела Владе, на предлог надлежног министарства, односно другог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење министарства. Одредба члана 27е. став 34. наведеног закона новелирана је више пута тако да је забрана корисника јавних средстава да заснивају радни однос са новим

лицима ради попуњавања слободних, односно упражњених радних места постојала све до 31.12.2020. године.

Одредбом члана 105. истог закона прописано је да ако су одредбе других закона, односно прописа у супротности са тим законом, примењују се одредбе тог закона. Из наведене одредбе произлази да се одредбе Закона о буџетском систему, којима је прописана забрана заснивања радног односа са новим лицима ради попуњавања слободних односно упражњених радних места код корисника јавних средстава, у односу на одредбе Закона о раду налазе у односу посебног према општем закону и да се зато примењује правило да одредбе посебног закона дерогирају одредбе општег закона.

Следствено изложеном, у време када је започело радно ангажовање тужиоца по уговору о привременим и повременим пословима од 04.06.2018. године одредбе посебног Закона о буџетском систему забрањивале су туженом да заснује радни однос са новим лицима ради попуњавања слободних, односно упражњених радних места, због чега је искључена могућност примене и одредбе члана 32. став 2. Закона о раду, о правној фикцији заснивања радног односа на неодређено време у случају када између запосленог и послодавца није закључен писани уговор о раду пре ступања запосленог на рад. Због тога је погрешан и закључак нижестепених судова да су оспорени уговори о привременим и повременим пословима симуловани (привидни) уговори, који немају дејство међу уговорним странама (члан 66. став 1. ЗОО), али да прикривају Уговор о раду који важи јер су испуњени услови за његову правну ваљаност (члан 66. став 2. ЗОО), зато што би и уговор о раду био ништав – закључен супротно принудним прописима о забрани запошљавања код корисника јавних средстава, прописаној посебним Законом о буџетском систему.

По оцени Врховног суда не може се прихватити ни становиште нижестепених судова да је тужени, закључењем уговора о привременим и повременим пословима злоупотребио правни институт привремених и повремених послова из члана 197. Закона о раду, са намером да избегне заснивање радног односа са тужиоцем. Потреба туженог за радном снагом и забрана новог запошљавања наметнула је потребу да се проблем недостатка запослених решава кроз рад ван радног односа, у складу са наведеном законском одредбом.

Постојање изузетка од забране новог запошљавања, предвиђено чланом 27е. ставовима 35. – 37. Закона о буџетском систему, по схватању ревизијског суда не утиче на другачију одлуку о изјављеној ревизији. Према тим одредбама, изузетно од става 34. тог члана, радни однос са новим лицима могао се засновати уз сагласност тела Владе, на предлог надлежног министарства, односно другог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење министарства; укупан број запослених на одређено време због повећаног обима посла, лица ангажованих по уговору о делу, уговору о привременим и повременим пословима, преко омладинске и студентске задруге, и лица ангажованих по другим основима код корисника јавних средстава не може бити већи од 10% укупног броја запослених; изузетно од става 36. тог члана, број запослених на одређено време због повећаног обима посла, лица ангажованих по уговору о делу, уговора о привременим и повременим пословима, преко омладинске и студентске задруге и лица ангажованих по другим основима код корисника јавних средстава, може бити већи од

10% укупног броја запослених, уз сагласност тела Владе на предлог надлежног министарства, односно другог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење министарства.

У конкретном случају, нема доказа да је туженом, на основу члана 27е. став 35. – 37. Закона о буџетском систему и члана 3. став 1. Уредбе о поступку за прибављање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање код корисника јавних средстава („Службени гласник Републике Србије“, број 113/13 са каснијим изменама и допунама) дата сагласност за запошљавање нових лица ради попуњавања упражњених и слободних радних места у 2014. години. Закључцима Комисије за давање сагласности за ново запошљавање и додатно радно ангажовање, донетим у наредним годинама, туженом је дата сагласност да има укупан број запослених на одређено време због повећаног обима посла, лица ангажованих по основу уговору о делу, уговора о привременим и повременим пословима, преко омладинске и студентске задруге и по другим основима већи од 10% укупног броја запослених на неодређено време. Дате сагласности омогућавају туженом да запосли нова лица (на одређено време, због повећаног обима посла) уз услов да располаже потребним средствима, али га не обавезују да баш са тужиоцем заснује радни однос, јер је тужени послодавац слободан у избору са којим лицем по том основу ће засновати радни однос.

Тужилац се у одговору на ревизију неосновано позива на одредбу члана 27к. Закона о буџетском систему, унето новелама тог закона објављеним у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 149/20. Означена одредба примењује се од 01.01.2021. године и регулише ограничење запошљавања код корисника јавних средстава, и нема ретроактивно дејство. По схватању ревизијског суда, означена одредба не може се применити у овом спору, у којем тужилац тражи утврђење да је засновао радни однос на неодређено време од 04.06.2018. године, даном ступања на рад код туженог. У парничном поступку суд одлучује у границама захтева који су постављени у поступку (члан 3. став 1. ЗПП), а у време када је тужбеним захтевом тражено утврђење да је радни однос заснован важила је забрана запошљавања прописана чланом 27е. став 34. Закона о буџетском систему, док се одредба о ограничењу запошљавања из члана 27к. тог закона не може ретроактивно применити.

Из наведених разлога, по становишту Врховног суда, нису основани тужбени захтеви (главни) којима је тужилац тражио утврђење ништавости наведених уговора о привременим и повременим пословима и утврђење да је ступањем на рад засновао радни однос без закљученог уговора о раду. Због тога је, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено као у првом ставу изреке.

Тужени је успео у поступку по ревизији и зато има право на накнаду трошкова тог поступка од 49.500,00 динара. Због тога је, на основу члана 153. став 1. и 154. ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке и обавезан тужилац да надокнади туженом трошкове ревизијског поступка у означеном износу, који је одређен применом тарифног броја 16. став 1. у вези тарифног броја 14. став 1. алинеја 8. Адвокатске тарифе. О захтеву туженог за накнаду трошкова целокупног поступка ревизијски суд није одлучивао. О томе ће одлучити првостепени суд, с обзиром да је другостепеном пресудом укинута одлука о трошковима поступка садржана у првостепеној пресуди и предмет у том делу враћен првостепеном суду на поновни поступак.

Врховни суд је одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова за састав одговора на ревизију, с обзиром да нису били нужни за вођење ове парнице, у смислу члана 154. став 1. ЗПП, због чега је у смислу одредбе члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа - судија
Ивана Рађеновић, с.р.**

За тачност отправака
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић